

ANMED

**ANADOLU AKDENİZİ
Arkeoloji Haberleri**

2009-7

*News of Archaeology from
ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS*

(Ayrıbasım/Offprint)

İÇİNDEKİLER

KAZI RAPORLARI

• Alara Kazısı 2008	Osman Eravşar	1
• Antiocheia ad Cragum Arkeolojik Araştırma Projesi: Kuzeydoğu Tapınağı 2008 Sezonu	Michael Hoff – Rhys Townsend Ece Erdoğan	6
• Arykanda Kazısı 2008	Cevdet Bayburtluoğlu	12
• Bademağacı 2008 Yılı Kazıları	Refik Duru – Gülsün Umurtak	15
• Karain Mağarası 2008 Yılı Kazıları	Metin Kartal	22
• Kelenderis 2008 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları	Levent Zoroğlu	26
• Kibyra 2008 Yılı Kazıları	H. Ali Ekinci – Şükrü Özudoğru F. Eray Dökü	32
• Ksanthos Kazıları 2008	Jacques des Courtils	40
• Limyra Kazı ve Araştırmaları 2008	Martin Seyer – Ulrike Schuh	45
• Myra-Demre Aziz Nikolaos Kilisesi Kazısı ve Duvar Resimlerini Belgeleme Koruma-Onarım Çalışmaları 2008	Semiha Yıldız Ötüken – Ebru Fatma Fındık	49
• Olympos Kazısı 2008	B. Yelda Olcay Uçkan	55
• Perge 2008	Haluk Abbasoğlu	61
• Pisidia Antiokheiası Kazıları 2008	Mehmet Özhanlı	70
• Rhodiapolis Kazıları 2008	Nevzat Çevik – Süleyman Bulut – İsa Kızıgüt	75
• Side Tiyatrosu ve Çevresindeki Kazı ve Düzenleme Çalışmaları 2008	Ülkü İzmirilgil	82
• Soli/Pompeiopolis 2008 Kazıları	Remzi Yağcı	89
• Yumuktepe Höyüğü'nde 2008 Yılı Ortaçağ Kazıları	Gülgün Köroğlu	92

YÜZEY ARAŞTIRMA RAPORLARI

• Alanya ve Çevresinde Bizans Araştırmaları 2008	Sema Doğan	100
• Andriake YüzeY Araştırması 2008	Banu Yener-Marksteiner	105
• Beydağları 2008 Yılı YüzeY Araştırmaları	İsa Kızıgüt – Süleyman Bulut – Nevzat Çevik	108
• Burdur ve Isparta 2008 Yılı YüzeY Araştırmaları	Mehmet Özsait	115
• Isparta Bölgesi 2008 Yılı Arkeolojik YüzeY Araştırması: Tymandos Antik Kenti ve Çevresi	Bilge Hürmüzlü	122
• Dağlık Kilikia 2008: Yerleşim Tarihi ve Epigrafya Araştırmaları	Hamdi Şahin – Selim Pullu	125

CONTENTS

EXCAVATION REPORTS

- *Excavations at Alara in 2008* Osman Eravşar 1
- *The Antiocheia ad Cragum Archaeological Research Project: Northeast Temple 2008 Season* Michael Hoff – Rhys Townsend
Ece Erdoğan 6
- *Excavations at Arykanda in 2008* Cevdet Bayburtluoğlu 12
- *Excavations at Bademağacı in 2008* Refik Duru – Gülsün Umurtak 15
- *Excavations at the Karain Cave in 2008* Metin Kartal 22
- *Excavations and Restoration Work at Kelenderis in 2008* Levent Zoroğlu 26
- *Excavations at Kibyra in 2008* H. Ali Ekinci – Şükrü Özüdoğru
F. Eray Dökü 32
- *Excavations at Xanthos in 2008* Jacques des Courtils 40
- *Excavations and Research at Limyra 2008* Martin Seyer – Ulrike Schuh 45
- *Excavations at the Church of St. Nicholas in Myra-Demre and the Conservation-Restoration and Documentation of the Wall Paintings in 2008* Semiha Yıldız Ötüken – Ebru Fatma Fındık 49
- *Excavations at Olympos in 2008* B. Yelda Olcay Uçkan 55
- *Perge 2008* Haluk Abbasoğlu 61
- *Excavations at Pisidian Antioch in 2008* Mehmet Özhanlı 70
- *Excavations at Rhodiapolis in 2008* Nevzat Çevik – Süleyman Bulut – İsa Kızıgut 75
- *Excavation and Landscaping Work at and around Side Theater in 2008* Ülkü İzmirliçil 82
- *Excavations at Soli/Pompeiopolis in 2008* Remzi Yağcı 89
- *Excavations in the Medieval of Yumuktepe Höyüğü in 2008* Gülgün Köroğlu 92

SURVEY REPORTS

- *Surveys on Byzantine Remains in and around Alanya in 2008* Sema Doğan 100
- *Surveys in Andriake in 2008* Banu Yener-Marksteiner 105
- *Surveys in Beydağları in 2008* İsa Kızıgut – Süleyman Bulut – Nevzat Çevik 108
- *Surveys in Burdur and Isparta in 2008* Mehmet Özsait 115
- *Archaeological Surveys in Isparta Region in 2008: Ancient City of Tymandos and Environs* Bilge Hürmüzlü 122
- *Rough Cilicia 2008: Settlement History and Epigraphy Surveys* Hamdi Şahin – Selim Pullu 125

İÇİNDEKİLER

• Mersin, Silifke, Olba Arkeolojik Araştırmaları 2008	Emel Erten	132
• Kahramanmaraş Yüzev Araştırması 2008	Erkan Konyar	138
• Kibyrtis Araştırmaları 2008	Thomas Corsten	143
• Mersin İli Erdemli ve Silifke İlçelerinde Antik Dönem'de Kentleşme ve Tarımsal Organizasyon Araştırması 2008	Ümit Aydınoğlu	146
• Oinoanda'da Arazi Çalışmaları 2008	Martin Bachmann	150
• Osmaniye Arkeolojik Yüzev Araştırması 2008	Fusun Tülek	158
• Rhodiapolis Çevresi Yüzev Araştırmaları 2008: İdebessos	Nevzat Çevik – İsa Kızgut Süleyman Bulut	164
• Sivritaş Tepe: Gazipaşa'da Bir Tarihöncesi Taş Yontma Atölyesi Keşfi	Nicholas Rauh	169

DİĞER ÇALIŞMA RAPORLARI

• Alanya Kadıpaşa Mahallesi Kazı Çalışmaları 2008	Seher Türkmen – Gülcan Demir Belgin Savaş	172
• Selinus Şekerhane Köşkü'nde Jeofizik İncelemeler 2008	Seher Türkmen – Claudia Winterstein	175
• Beldibi Şapel ve Mezarlık Alanı Kurtarma Kazısı 2008	Ferhan Büyükyörük – Mustafa Samur	179
• Susuz Han 2008 Yılı Kazı Çalışmaları	H. Ali İkinci – O. Gürer Ergin Şakir Çakmak	184
• Doğu Garajı-Halk Pazarı Mevkii Attaleia Kenti Nekropol Kurtarma Kazısı 2008	Aynur Tosun	189

CONTENTS

• <i>Archaeological Surveys in Olba, Silifke, Mersin in 2008</i>	<i>Emel Erten</i>	132
• <i>Surveys in Kahramanmaraş in 2008</i>	<i>Erkan Konyar</i>	138
• <i>Research in the Kibyrtis in 2008</i>	<i>Thomas Corsten</i>	143
• <i>Surveys of Urbanization and of Agricultural Organization during Antiquity within the Townships of Erdemli and Silifke in Mersin Province in 2008</i>	<i>Ümit Aydınoğlu</i>	146
• <i>Fieldwork at Oinoanda 2008</i>	<i>Martin Bachmann</i>	150
• <i>Archaeological Surveys in Osmaniye in 2008</i>	<i>Fusun Tulek</i>	158
• <i>Surveys around Rhodiapolis in 2008: Idebessos</i>	<i>Nevzat Çevik – İsa Kızgut Süleyman Bulut</i>	164
• <i>Sivritaş Tepe in Gazipaşa: The Discovery of a Prehistoric Stone-Knapping Site</i>	<i>Nicholas Rauh</i>	169
 OTHER REPORTS		
• <i>Excavations at Kadipaşa Mahallesi, Alanya in 2008</i>	<i>Seher Türkmen – Gülcan Demir Belgin Savaş</i>	172
• <i>Geophysical Survey at Şekerhane Köşkü, Selinus in 2008</i>	<i>Seher Türkmen – Claudia Winterstein</i>	175
• <i>Salvage Excavations at the Chapel and Necropolis in Beldibi in 2008</i>	<i>Ferhan Büyükyörük – Mustafa Samur</i>	179
• <i>Excavations at Susuz Han in 2008</i>	<i>H. Ali Ekinci – O. Gürer Ergin Şakir Çakmak</i>	184
• <i>Salvage Excavations at the Necropolis of Attaleia at Doğu Garajı-Halk Pazarı in 2008</i>	<i>Aynur Tosun</i>	189

Side Tiyatrosu ve Çevresindeki Kazı ve Düzenleme Çalışmaları 2008

Excavation and Landscaping Work at and around Side Theater in 2008

Ülkü İZMİRLİGİL

Kazı çalışmaları, 2006 yılından beri sürdürülen, tiyatro sahne binasının kuzeydoğu dış cephesinde geç dönem suru ile birleştiği alanda devam etmiştir* (Res. 1). Bu alanda 2007 yılında açılan taban mozaïği kontrol ve bakım amacıyla tekrar açılmış, sağlamlaştırılarak koruma altına alınmıştır. Ayrıca, Doğu Kapısı'nda ortasından geçen kanal içinde çöküntü yapmış olan döşeme taşları onarılmış, kazısı tamamlanmış olan moloz taş ve yonu taş duvarlar derzlenerek sağlamlaştırılmıştır. Bunun yanı sıra kazıdan çıkan pişmiş toprak, madeni eserler belgelenecek bir kısmının konservasyonları yapılmış, etütlük ve envanterlik olarak gruplandırılmıştır.

1. Kazı Çalışmaları

Tiyatro sahne binasının kuzeydoğu dış köşesinde dış galerinin son ayağı (Z) ve geç dönem suru ile doğu kapısı arasındaki alanda 2006 yılında başlayan kazılara devam edilmiştir (Res. 2). (Z) ayağının üst kısmının kitle halinde arkaya doğru devrilmesi nedeniyle bu duvara dik gelen sahne binasının yan duvarının moloz ve mimari elemanlardan oluşan yıkıntının taşları kotlarına göre belgelenecek yeni deponun arkasındaki 34 numaralı alana 102 adet blok, yanındaki 21 numaralı alana da 17 adet blok taşınmıştır.

* 18 Haziran-16 Temmuz ve 7 Ekim-14 Kasım tarihleri arasında 68 gün süren 2008 yılı çalışmaları, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı-DÖSİMM ve Side Belediyesi'nin maddi katkılarıyla gerçekleştirilmiştir. Side Tiyatrosu Kazısına, Süleyman Demirel Üniversitesi'nden Yrd. Doç. Dr. M. Özhanlı ile, arkeologlar A. Özkan, E. Akış, G. Akgün, M. Fırat, mimar-restoratör L. Kaderli, mimar E. Söylemez, arkeoloji öğrencileri S. Akgül, M. Karayılan, N. Çakar, A. Eryılmaz, E. Tütüncü, H. Yalçın, Seramik Sanatçısı B. Türkmen ve mimarlık öğrencisi Z. Tan, İ. Yılmaz katılmışlardır. Bakanlık Temsilcisi olarak Arkeolog D. B. Alper görev yapmıştır.

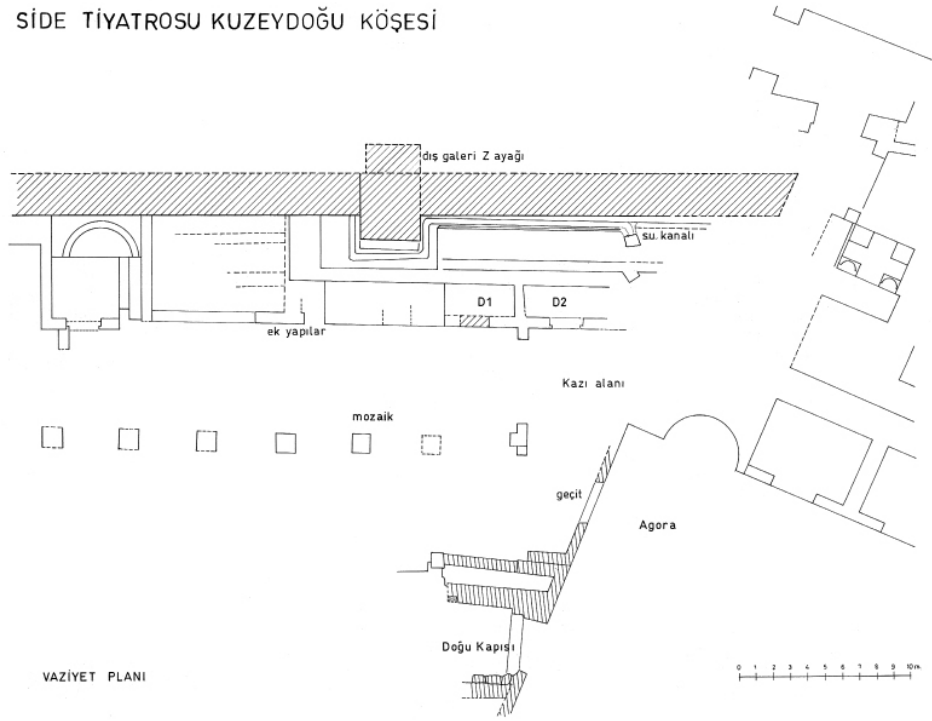
The excavation work that had begun at the theater in 2006 continued in 2008 in the area where the stage building joins at its northeast exterior façade with the late period fortification* (Fig. 1). The floor mosaics uncovered here in 2007 were uncovered again for maintenance purposes and reinforced once again. Besides, pavement stones collapsed in the canal passing through the middle of the east gate were repaired, the rubble and rough-cut stone walls, whose excavations were completed, were reinforced with mortar. In addition, terracotta and metal objects uncovered were documented, some were conserved, and all were grouped as either inventory or study items.

1. Excavation Work

Excavations initiated in 2006 at the northeast exterior corner of the stage building, in the area between the last pier (Z) of the outer gallery, at the late period fortification and at the east gate were continued (Fig. 2). The upper part of pier Z had fallen behind as a mass and the elements from it and side wall of the stage building buried in the debris were documented according to their find levels; 102 blocks were carried to Area 34 behind the new storehouse and 17 blocks were taken adjoining Area 21.

* The campaign of 2008 lasted for 68 days from June 18th to July 16th and from October 7th to November 14th. The campaign was financially supported by the Ministry of Culture and Tourism DÖSİMM and Side Municipality. The team members were Asst. Prof. Dr. M. Özhanlı of Süleyman Demirel University; archaeologists A. Özkan, E. Akış, G. Akgün and M. Fırat; architect-restorer L. Kaderli; architect E. Söylemez; students of archaeology S. Akgül, M. Karayılan, N. Çakar, A. Eryılmaz, E. Tütüncü and H. Yalçın; ceramicist B. Türkmen and students of architecture Z. Tan and İ. Yılmaz. The state representative was archaeologist D. B. Alper.

SİDE TİYATROSU KUZEYDOĞU KÖŞESİ

Res. 1 /Fig. 1

Kazılara, sur yapısı ile doğu kapısı arasında oluşan dolgu tabakasındaki molozların temizlenmesi ve mimari elemanların açılmasıyla başlamıştır. Bunlar arasında mermer arşitrav-friz blokları ve saçaklıklar, kumtaşından yapılmış profilli ve düz duvar blokları, kemer parçaları, yüksek kabartma figürlü kilit taşları, duvar payesi üzerinde yer alan kompozit başlık sayılabilir. Ayrıca buradan çıkan iki parça etütlük olarak depoya kaldırılmıştır. Bunlardan biri, +3.50 kotundan çıkan kilit taşı üzerinde yer alan 0.45x0.42x0.32 m. boyutlarında yüksek kabartma başın üst kısmı, diğeri ise +1.20 kotunda bulunan 0.50x0.23x0.22 m. boyutlarında sunağa dayanmış ayakta duran giyimli bir kadın heykeltçığının omuzdan aşağı alt kısmı olup, üzerindeki harç kalıntılarında bu parçanın duvar yapımında devşirme malzeme olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Sahne binasının yan duvarından düşen mimari elemanlar incelendiğinde, dış kısımda düzgün traverten bloklardan oluşan bu duvarda kemerler ve hafifletme kemerlerinin yer aldığı anlaşılmaktadır. Duvarın iç kısmında üst cavea seviyesinde ve loca arkasında ise duvar elamanları, arşitrav-friz ve saçaklık blokları bulunmaktadır. 2007 yılında bu alandan çıkan çelenk içinde yazıtlı ve kalkan betimli kilit taşları da cephe mimarisi hakkında fikir vermektedir.

Bu alanda yapılan kazı ilerledikçe dış galerinin son ayağı Z ve onu destekleyen iki kademe dışında bazı ek yapıların geç dönem suru önünde, gerek duvar tekniği gerek buluntulardan bu bölümün sonradan yapıldığı

The filling that formed between the fortification and the east gate was cleared by removing the rubble and exposing the architectural elements. These include marble architrave–frieze blocks and entablature, sandstone wall blocks with or without profile, voussoirs, keystones with high relief decoration, and a composite pilaster capital. In addition, two pieces were placed in the depot for study purposes: One is the top part of a head rendered in high relief on a keystone uncovered at +3.50 m. level and measuring 0.45x0.42x0.32 m. The other belongs to a statuette of a woman standing and leaning on an altar. The figure has survived below the shoulder level, it measures 0.50x0.23x0.22 m. and the traces of mortar on it indicate its second use as spoil.

Architectural elements fallen from the side wall of the stage building indicate that this wall faced with dressed travertine blocks on the outside had arches and relieving arches. On the interior of the wall, at the level of the upper cavea and behind the loge, there are wall elements, architrave–frieze and entablature blocks. The keystones with inscriptions within wreaths and with shield depictions uncovered in this area in 2007 also give clues regarding the architecture of the façade.

As the excavations progressed here, it was seen that some additional buildings, except the last pier (Z) of the outer gallery and the two levels reinforcing it, were built in front of the late period fortification possibly in the 6th-7th centuries according to the masonry technique and small finds (Fig. 1). The water canal at 6.60 m.

Res. / Fig. 2

(İ.S. 6-7 yy.) anlaşılmaktadır (Res. 1). Sur önünde 6.60 kotunda yer alan su kanalının, tiyatronun dış galerisinin (Z) iç köşesinden 12 m. mesafede dışa döndüğü ve +5.35 kotundaki moloz taşta yapılmış bir duvarla desteklendiği gözlenmiştir. Geç dönem sur duvarının üzerinden düşen taşlar tarafından yıkıldığı anlaşılmaktadır.

Dış galerinin son ayağı (Z) ve onu destekleyen iki kademede önünde yapılan kazı sonucu ortaya çıkan mekânlardan doğuda bulunan odanın girişi ve içi sonradan harçlı moloz taşla doldurulmuştur. Onun yanındaki mekâna (D2) ise 1.30 m. genişliğinde bir kapı ile girilmekte olup +1.87 m. kotunda görülen tuğla kemer başlangıç izlerinden üst örtüsünün tuğla tonoz örtülü olduğu anlaşılmaktadır (Res. 3). D2 mekânının tabanı altında aşağı inen merdivenlerin tonoz örtülü bir alt yapı ile bağlantısı tespit edilmiştir (Res. 4). Tonoz örtülü dörtgen mekân (9.85/9.90x3.26/3.28 m.) boyutlarında olup sol duvarda (1.40 m.) eninde birbirine bağlantısı olan 0.23 m. derinlikte tabanı taş kaplı 3 tekne yer almaktadır. 1. ve 3. teknelerin sol köşesinde, 0.43 m. çapında, 0.23 m. derinlikte çukurlar yer almaktadır. Teknelerin 0.32 m. genişlikteki parapeti üzerinde yukarıdan aşağıya doğru şevli inen yarım daire aşınmış izler bulunmaktadır. Altyapı kısmen anakayadan oyulmuş olup, tonoz büyük boyutlarda bosajlı kesme taş bloklardan, iki kısa yan duvar ise konglomera duvardan yapılmıştır. Tekne taşları ve parapet kum taşından yapılmıştır (Res. 5). Kazıdan önce, tonoz, kilit taşına kadar toprakla dolmuş olan bu mekânın tabanı sıkışmış killi toprak ve kumla doludur. Taban kotu kesin olarak tespit edilmemiştir. Tonoz yüksekliği 1.15 m., kilit taşından parapet üzerine kadar 2.05 m., D2 dükkanı eşik üzerinden -4.05 m. aşağıda bulunmaktadır.

Alt yapıda kazıya ilk başladığında mekânın içi tonozla yakın dolgu toprak tabakasıyla kaplanmıştır. Bu seviyede karışık keramik, çatı kiremiti, hayvan kemikleri, kırık

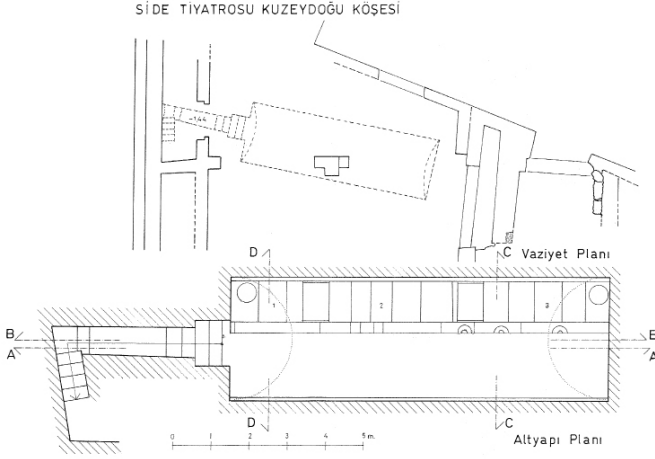

Res. / Fig. 3

level in front of the fortification turns out at 12 m. distance from the inner corner of pier (Z) of the outer gallery and was supported by a wall of rubble at 5.35 m. level. It was knocked down by stones falling from the top of the late period fortification.

The east room, its entranceway that was uncovered in the area before pier Z, and its two level supports were filled with mortared rubble later. The adjoining room (D2) is accessed via a doorway of 1.30 m. width and the springing traces of a brick arch at +1.87 m. level indicate a brick vaulting originally (Fig. 3). Stairs leading down from the floor of room D2 were seen to have been connected with a vaulted substructure (Fig. 4). The vaulted rectangular room measures 9.85/9.90x3.26/3.28 m. and there are three interconnected and stone paved basins of 1.40 m. width and 0.23 m. depth in the left wall. The first and the third basins have a hole of 0.43 m. diameter and 0.23 m. depth in their left corners. On the 0.32 m. wide parapets of the basins are traces of semi-circular grooves descending at an angle. The substructure was partially hewn from bedrock and the vault was built with large size bossed cut stones while the two short side walls are conglomerate. The stones and parapets of the basins are of sandstone (Fig. 5). Before the onset of the excavations, this room was full up to the vault's keystone level; now and its floor is seen to be a mix of clay and sand. The floor level could not be determined precisely. The height of the vault is 1.15 m.; distance from the keystone to the parapet is 2.05 m. and distance to the top of the threshold of D2 is -4.05 m.

Excavations in the substructure started from the top of the vault as it was entirely full of earth. At the top level were mixed potshards, roof tiles, animal bones, broken marble pieces and glass slag. Reaching further down, lamps and potshards constitute the majority at the level of the basins. A plate found in the corner hole of the first

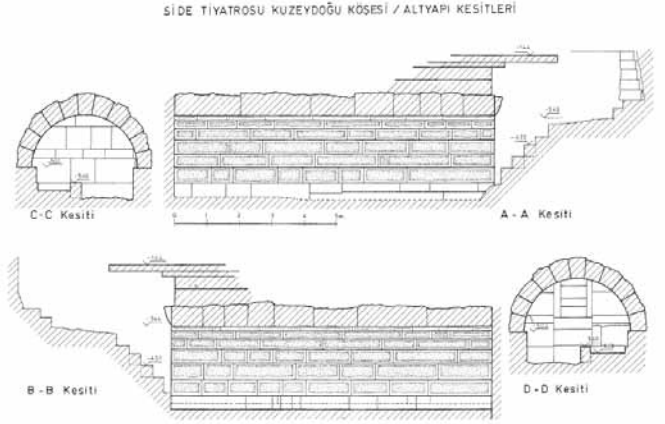
Res. / Fig. 4

mermer parçaları, cam cürüfları bulunmuştur. Daha derin seviyelere inildikçe 1. 2. ve 3. teknelerin taban seviyesinde kandiller ve keramik buluntular çoğunlukta-
dır. 1. Teknenin köşesindeki çukur içerisinde bulunan tabak 26.6 cm. çapında olup taban kısmında baskı tekniğiyle bir yazıt bulunmaktadır. Tabanın içerisinde yanık izleri, hayvan kemikleri ve bir kandil bulunmuştur. Teknelerin dış kısmında iki sondaj yapılmıştır. 1. sondaj 1. ve 2 tekne arası, 2. sondaj ise 3. teknenin sonunda yapılmıştır. Her iki sondajdan da kırık ve sağlam kandiller, parapet üzerinden -50 ve -100 cm. kotları arasından çıkmıştır. Bu alanda, alt yapıya giriş koridoru ve giriş basamakları üzerinde, sikkeler bulunmuştur.

Ayrıca Doğu Kapısı ile geç dönem suru arasındaki bölümde de yoğun olarak tuğla kemer yıkıntısı bulunmuştur. Bu kemerlerin, portığın batı ucundaki sütunların hizasındaki kumtaşından (T) ayağın üzerinde yer aldığı düşünülebilir. Burada kullanılan tuğlalar 0.40x0.25x0.04 m. boyutlarında, kullanılan harç tabakası da 0.04 m. kalınlığındadır. Bir deprem sonucu taş yıkıntı altında kalmış olan bu kemerler, bu alandaki yapıların üst örtüsünün çapraz tonozla örtülü olma olasılığını kuvvetlendirmektedir (Res. 6).

Yapılan kazı çalışmaları sonucu, agoradan, bu alana açılan geçit önünde, daha geç dönemde (İ.S. 6.-7. yy.) eklemeler ve değişiklikler yapıldığı anlaşılmaktadır.

Doğu Kapısı'nın güney duvarına paralel dış kısmında; devşirme taşlardan bir duvar, önünde moloz taş duvar ve tuğla tonoz yıkıntıları, geç dönemde bu alanda yapılan değişiklikleri göstermektedir (Res. 1). Devşirme taşlardan yapılmış duvar ile Doğu Kapısı dış duvarı arası (0.95/1.03x5.37 m.) alan toprakla doldurulmuş olup içinden bol miktarda tessera çıkmıştır. Bu duvarın dış kısmında moloz taş duvar agoranın dış duvarı ile birleşmektedir.

Res. / Fig. 5

basin has a diameter of 26.6 cm. and an impressed inscription on its base. The plate had traces of burning, animal bones and a lamp in it. Two soundings were dug outside and between the basins and from both soundings came broken and intact lamps between the levels of -0.50 and -1.00 m. In this area there was an entryway leading to the substructure and coins were found on the steps.

Furthermore, extensive brick arch fragments were uncovered in the area between the late period fortification and the east gate. It is possible that these arches were standing on top of the sandstone pier (T) at the level of the columns at the west end of the portico. The bricks used here measure 0.40x0.25x0.04 m. and the mortar thickness is 0.04 m. These arches were buried underneath stone debris as a result of an earthquake and they support the hypothesis that the superstructure of the buildings in this area comprised brick vaults (Fig. 6).

Excavations have also shown that additions and alterations were made here in front of the passageway leading from the agora in the 6th-7th centuries A.D.

Outside the south wall of the east gate, a wall of reused stones with a wall of rubble in front of it and debris of brick vaults point to the alterations made here in the later periods (Fig. 1). The area between the exterior wall of the east gate and the wall built with reused stones, measuring 0.95/1.03x5.37 m., was filled with earth containing numerous tesserae. Outside this wall, the rubble wall joins the exterior wall of the agora.

2. Documentation Work

a. Documentation during excavation

Building stones uncovered in the area between the late period fortification and the northeast exterior corner of

Res. / Fig. 6

2. Belgeleme Çalışmaları

a. Kazıda belgeleme

Tiyatro sahne binasının kuzeydoğu dış köşesinde geç dönem suru ile Doğu Kapısı arasında yapılan kazılar sonucu ortaya çıkan yapı taşları ölçülerek vaziyet planı üzerinde belgelenmiştir.

2006 yılında kazısı yapılan 2007 de planı çizilen Doğu Kapısı'nda çöküntü yapmış olan zemin taşları numaralanarak onarım çalışması için hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra 2007 de ortaya çıkarılan ve kısmen onarılabilen portik sütunu, kaidesi ve postamenti ile kemer bloklarının röleveleri yapılarak belgelenmiştir.

b. Yapısal belgeleme

Tiyatro sahne binasının agora cephesine bakan mekânın kısmen yıkılmış olan tonozların sağlamlaştırılması ve onarımı için ön proje çalışması yapılmıştır (Res. 7). Kazı çalışmalarımız sonucu sahne binasında mevcut duvarların sağlamlaştırılmadan kazıya devam edilmesinin tehlikeli olduğu, özellikle tiyatronun kuzeydoğu dış köşesinde kazı ilerledikçe öncelikle agoranın kuzeydoğu köşesindeki eksedra'nın askıya alınması gerektiği görülmektedir. Bu nedenle önümüzdeki yıllarda deprem, zemin mekaniği ve geleneksel malzeme gibi uzmanlık gerektiren konuların ayrıntılı olarak araştırılması, ölçümlerinin ve analizlerinin yapılması arı bir proje çalışmasını gerektirmektedir. Yapıda depremden veya zeminden oluşan deformasyonların yıllık ölçümleri yanı sıra yapısal bozulmalar yapı malzemesini, taşıyıcılığını olumsuz etkilediğinden malzeme analizleri yapılmalıdır. Bu hususlar göz önüne alınarak Side Tiyatrosu'nun onarımının değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

the stage building were measured and marked in the layout plan.

The flooring stones that collapsed in the east gate, which was excavated in 2006 and drawn to scale in 2007, were numbered and prepared for restoration. In addition, the portico column, base and postament as well as voussoirs uncovered and partially repaired in 2007 were drawn in relevé plans and documented.

b. Architectural documentation

Preliminary plans were prepared for reinforcement and repair of the partially collapsed vaults of the room of the stage building facing the agora façade (Fig. 7). As a result of the excavations it has been noted that it is dangerous to continue with the excavations without reinforcing the extant walls of the stage building and especially, as the excavation outside the northeast exterior corner of the theater progresses, the exedra in the northeast corner of the agora must be supported. Therefore, it is necessary to launch a separate project for exploring areas of expertise such as earthquake, ground mechanics, traditional materials etc. their measurements and analyses in the coming years. In addition to the annual measurements of deformations in the building caused by earthquakes or ground mechanics, material analyses need to be carried out as structural deformations cause damage to the materials and their carrier capability. The repair of Side Theater has to be evaluated and planned by taking into account all these important issues.

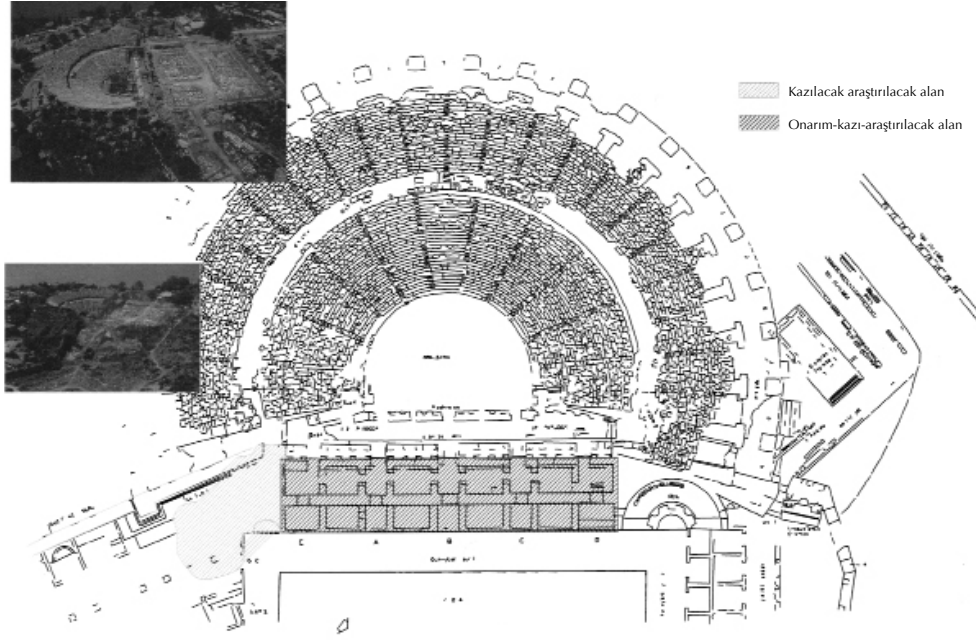
c. Documentation of small finds

The pottery uncovered was cleaned and grouped; 13 objects worth placing in inventory were turned over to the Side Museum Directorate together with their object forms while others were grouped and placed in the new depot in the agora.

3. Conservation and Repair Work

a. Floor mosaic

The mosaic uncovered in the portico area between the commercial agora in front of the theater and building M (state agora) in 2007 could not be reinforced due to unfavorable weather conditions. This work was carried out this year by restorers B. Aydoğdu and A. Seyrek who were appointed by the General Directorate. The mosaic in question was covered with geotextile and pumice was spread on it.

Res. / Fig. 7

c. Küçük eser belgeleme

Kazıdan çıkan seramik malzeme temizlenerek gruplandırılmış, envanterlik 13 adet eser fişleri yapılarak Side Müze Müdürlüğü'ne teslim edilmiştir. Etütlük eserler agoradaki yeni depoda gruplandırılarak koruma altına alınmıştır.

3. Koruma Onarım Çalışmaları

a. Taban mozaïği

Tiyatro önündeki ticari agora ile M binası (resmi agora) arasındaki yan alan, portik üzerinde 2007 yılında açılmış olan mozaik, hava koşullarının uygun olmaması nedeniyle sağlamlaştırılamamıştır. Bu çalışma, Genel Müdürlüğümüz tarafından görevlendirilen Restoratör B. Aydoğdu ve A. Seyrek tarafından bu yıl gerçekleştirilmiştir. Söz konusu mozaik jeotekstil ile örtüldükten sonra üzerine ponza taşı serilerek koruma altına alınmıştır.

b. Doğu Kapısı

Doğu Kapısı agoranın doğusunda M Binası'na giden yolun başında yer almaktadır (Res. 1). Agoradan 2.52 m. eninde bir kapıdan (4x4.50 m.) boyutlarında bir mekâna girilmektedir. Kapı eşliğinde bulunan (0.18x0.20 m.) menteşe yerlerinden yaklaşık 1.25 m. eninde iki kanatlı bir kapı olduğu saptanmıştır. Kapının doğuya açılan diğer cephesi oldukça tahrip olmuş, ancak döşeme üzerindeki izlerden burada kapı eşığı olmadığı açık bir geçit olduğu anlaşılmaktadır.

b. East gate

East gate is located on the east side of the agora at the beginning of the road leading to building M (Fig. 1). A doorway of 2.52 m. width leads from the agora into a room measuring 4.00x4.50 m. The holes for hinges on the threshold (0.18x0.20m.) pointed to the presence of a two-winged door of about 1.25 m. width. The other front of the gateway opening to the east is in very bad condition but traces on the flooring indicate that there was not a gate here and it was an open passage.

Excavations in 2007 showed that the flooring stones in the middle part of the east gate caved in and collapsed; these stones were documented and numbered in preparation for their repair. These stones were removed and the canal underneath them was cleaned. This canal of about 0.60-0.66 m. width has a pressed earth bottom while its sides were built with horizontal stones placed one on top of the other. Its bottom is 1.55 m. deep from the top of the flooring. This waste water canal is probably connected to the canal encircling the agora. Broken pieces of the removed flooring stones were put together with araldite and when necessary steel bars and placed in their original positions (Fig. 8). Furthermore, small fragments of column nr. 1 in this area were repaired using araldite.

c. Wall reinforcement

In the areas whose excavations were completed, rubble and roughly cut stone walls were cleared of vegetation, washed and mortared, thus reinforced. The late period

2007 yılında yapılan kazıda Doğu Kapısı'nın orta kısmında döşeme taşlarının çökerek kırıldığı görülmüş, 2008 yılı Haziran-Temmuz dönemi çalışmalarında rölevesi yapılarak numaralandırılmış ve onarıma hazırlanmıştır. Bu dönem numaralandırılmış olan taşlar kaldırılarak altından geçen kanal temizlenmiştir. Yaklaşık 0.60-0.66 m. eninde olan bu kanalın yan yüzü üst üste yatay taşlardan oluşmuş, sıkışmış toprak olan tabanı ise döşeme üstünden 1.55 m. derinliktedir. Büyük bir olasılıkla bu pis su kanalı agora etrafını çepeçevre dönen kanal ile bağlantılıdır. Kaldırılan döşeme taşlarının kırık parçaları araldit ve gerektiğinde çelik çubuk ile yapıştirilerek (Res. 8) özgün yerlerine oturtulmuştur. Ayrıca bu alanda yer alan 1 numaralı sütunun küçük parçaları araldit ile yapıştirilerek onarılmıştır.

c. Duvar sağlamlaştırma

Kazısı tamamlanan alanlarda moloz taş ve yonu taş duvarların bitki köklerinden temizlendikten sonra yıkanarak derzlenmesi ve sağlamlaştırılması yapılmıştır. Kuzeydoğu köşesinde geç dönem yapı duvarı ve Doğu Kapısı yan duvarı tamamlanmıştır.

d. Küçük eser onarımı

Kazıdan ele geçen 53 adet sikkenin konservasyonları yapılmıştır. Altyapı'dan (su haznesi) balçık çamur içinden çıkan pişmiş toprak malzemenin bir bölümü temizlenerek koruma altına alınmıştır.

Res. / Fig. 8

building wall and the side wall of the east gate were completed.

d. Restoration of small finds

53 coins in total uncovered in the course of the excavations were conserved. Some of the terracotta items uncovered in wet mud in the substructure were cleaned and taken under protection.